

Mijn herinneringen aan het Jaagpad

Jacob Marisstraat

In 1934 kwam ik als driejarig jongetje te wonen in de Jacob Marisstraat. In die straat en op de zandvlakte die toen de naam Surinameplein droeg en bij het achter de straat gelegen sluisje aan de Sloterkade begon mijn straatschooiersbestaan.

Kort voor de verhuizing beschikte ik al over een autopod met luchtbanden. Die kocht mijn moeder in de fietswinkel op de hoek van de Overtoom bij de Overtoombrug. Trots kon ik daarmee toen nog schuin oversteken op de Overtoom. In de verte zag ik een paard-en-wagen van de schillenboer aankomen en dichterbij stond één auto geparkeerd langs de stoep. Er was toevallig geen tram 23 te zien. Meer verkeer was er niet! Mijn moeder liep op de stoep en stak de Overtoom haaks over. Het duurde even eer ze mij had bijgebeend.

Naarmate je groter groeide, breidde je territorium zich vanzelf uit, maar dat sluisje daar aan de Sloterkade was in mijn prille jeugd voor mij duidelijk een beginpunt. Het begin van de plezierige jeugd die ik heb gehad. Ik was zoals men dat noemde 'onvoordelig jarig'. Heerlijk. Ik ging pas naar school toen ik zeven was.

Jaagpad

De sluis daar was voor mij het begin van het Jaagpad. Je had nog de Zeilbrug, de begraafplaats Huis te Vraag, met het café De Vraegh. Bij het Spijtellaantje en in de Generaal Vetterstraat stonden nog wat huisjes. Maar Amsterdam hield er op. Daar begon de 'Haagse weg', de eerste autosnelweg in Nederland, die pas korte tijd in gebruik was en nog niet op de foto bij dit artikel staat. Tijdens de oorlogsjaren stond er een wachthuisje met een paar Duitse schildwachten. Net als bij het Surinameplein, waar het zandland en dus Amsterdam ophielden bij de Westlandgracht. Daar liep in de hongerwinter een Duitse soldaat op wacht. Wij schooiertjes wisten hem om de tuin te leiden en konden zo bij de tuinders de verse groenten halen die thuis nodig waren. De huizen in de Jacob Marisstraat zijn, nog steeds, genummerd vanuit het landelijke Sloten.

Bij de Overtoomse Sluis begon voor mij het Jaagpad. Elk huis aan de sluis had een functie voor de schipperij. Je kon er een bakker vinden, een slager, een hoefsmid, een tagrijn (een winkel waar je touw, teer en terpentijn kon kopen), een verf- en behangwinkel, een kruidenier/melkboer, een kolenboer, noem maar op. Het was daar een dorp met de voorzieningen van een haven. Daar kwamen de vuilnisschuiten langs en veel dekschuiten met een gevarieerde lading. Er kwamen ook tjalken voorbij. In de herfst volgeladen met suikerbieten voor de suikerfabriek in Halfweg. Of juist hoog op het water liggend en leeg terugvarend. Afwisselend zeilend, bomend of jagend. Als de wind tegen was, zag ik de vrouw in het tuig van de jaaglijn tegen de wind in hangen en de man aan het roer staan, of andersom. Stond de wind gunstig dan ging het zeil omhoog. Op de foto zie je, heel klein, een schip zeilend gaan

ter hoogte van de Riekerpolder met het zeil over stuurboord. Terugkerend uit Halfweg waarschijnlijk. Bij de Zeilbrug moest het tuig omlaag en werd de tjalk met behulp van de vaarboom door de brug geboomd. Naar de sluis toe. Hier heb ik de functie van de dukdalven bij een brug leren begrijpen. Zo'n tjalk moet je vóór de brug kunnen afstoppen!

Omgeving

Tegenover de Sloterkade bij de sluis lag de 'Dubbele Buurt'. Een spannend buurtje met steegjes en onbewoonbaar verklaarde huisjes, dat op de nominatie stond om gesloopt te worden en waar wij schooiertjes nauwelijks in durfden. Het stonk er en je zag er ratten scharrelen. Daarachter had je de uitspanning Schinkelhaven, die recht tegenover de uitgang van het Vondelpark lag. Na de ingebruikneming van de Nieuwe Meersluis in 1944 werden deze mooie speellocaties geleidelijk gesloopt.

Al wat groter geworden kwamen wij, als vanzelf, terecht bij Huis te Vraag, het intieme begraafplaatsje aan de Rijnsburgstraat bij de Generaal Vetterstraat, en daarmee zijn we op de foto terechtgekomen: de bossage aan de rechterkant van de foto. Het paadje langs het water en de woonboten heet nog steeds Jaagpad.

Toen ik in de vierde klas van de lagere school zat (nu groep zes) ging mijn klas een paar keer naar het gemeentelijke openluchtbad het Schinkelbad. Je ziet op de foto boven het Olympisch Stadion de museumtramlijn lopen met de spoorbruggetjes over de zijvaarten van de Schinkel. Nog hoger zie je het Schinkelbad aan het water liggen. Daar kreeg ik zwemles 'aan de lijn'. Het stadion 'aan de hengel' had ik al achter me in het AMVJ en het Zuiderbad. Aan de lijn zag ik af en toe langs de kant van het bad een rat zwemmen. Dat hoorde bij een openluchtbad. In de discussies daarover hoorde je de uitdrukking 'de ziekte van Weil' wel vallen. Uiteindelijk leerde ik goed zwemmen door het veel te doen met vriendjes. Wij beschikten over een zeilbootje en een kano en over lange zomervakanties. Dat gaf mij later zekerheid in mijn carrière als zeezeiler, maar een zwemdiploma heb ik helaas nooit, in geen enkel zwembad, kunnen halen.

Het Olympisch Stadion werd gebouwd voor de Olympische Spelen van 1928. Op de foto zie je de toenmalige Nieuwe Meer.

Nieuwe Meer

Over dat Jaagpad op die foto gaan mijn herinneringen. Het pad liep langs de Nieuwe Meer tot aan jachtwerf Driessen aan het einde van het meer. Op de foto is de Riekermolen die toen nog in de Riekerpolder stond niet goed zichtbaar. Deze molen werd afgebroken toen Amsterdam zand nodig had om Amsterdam Nieuw-West te bouwen. De Nieuwe Meer werd in de vijftiger jaren uitgediept en uitgebreid ten koste van een deel van de Riekerpolder en een groot deel van het Jaagpad.

Olympisch Stadion en omgeving in 1928 | Foto: Stadsarchief Amsterdam

De molen is in 1961 weer opgebouwd aan de Amstel nabij de Kalfjeslaan, waar hij een toeristische trekpleister is. Ook 'Opoe', een uitspanning aan het Jaagpad bij het einde van de Nieuwe Meer, is op de foto niet goed zichtbaar. Opoe verdween met het stuk Jaagpad waaraan het altijd gelegen was.

Aan Opoe heb ik een paar levendige herinneringen. Mijn ouders waren in het bezit van een eikenhouten Friesche schouw die ze zelf hadden laten bouwen. De boot had een ligplaats bij de Watersportvereniging Amsterdam. De vereniging was aanvankelijk gehuisvest in een zijvaart van de Schinkel (op de foto zie je links van het Schinkelbad de bootjes liggen). Vanwege de bouw van de Nieuwe Meersluis verhuisde de vereniging naar een haven vlak achter de Nieuwe Meersluis, aan bakboord. Die vereniging vierde vorig jaar haar honderdjarige bestaan. Daar was het gezin, vader, moeder, zus en ik, in mijn jeugd elk weekend te vinden. 's Zomers en 's winters. Meestal werd er naar de haven gelopen. Dat was een fikse wandeling. Soms, zeker wanneer mijn moeder veel bagage te dragen had, namen we het bootje van Holthuizen. We wandelden dan eerst naar de Pieter Lastmankade. Daar lag het stoomsleepbootje dat ons naar de jachthaven bracht. Het voer dan verder naar de Koenen en naar het toen zogenoemde Bosplan.

Hoe klein dat Nieuwe Meertje ook was, er werden ook wedstrijden gezeild. Prachtig waren de velden Olympiajollen en Sharpies. De start-en-finishlijn van die wedstrijden lag natuurlijk nabij de verenigingen, maar de keerboei was altijd ergens bij Opoe. Daar gebeurden de meest spannende dingen die we graag wilden zien. Het bootje van Holthuizen bracht het publiek naar Opoe, waar we de strijd goed konden volgen. De gebroeders Willems in de O-jol en de beroemde Berend Ott in zijn Sharpie waren onze grote helden.

Vereniging 'De Oeverlanden Blijven!'

Toen de actievoerders van Vereniging 'De Oeverlanden Blijven!', zittend aan een tafeltje op het Stadionplein, mij ooit vroegen donateur te worden, kon ik niet anders dan hen toejuichen.

Jan van Mierlo